

USTAWA
z dnia 26 lutego 1982 r.

o cenach

Art. 1.

1. Ceną w rozumieniu ustawy jest wielkość wyrażona w jednostkach pieniężnych, którą nabywca obowiązany jest zapłacić sprzedawcy za towar lub usługę.
2. Cena towaru lub usługi opodatkowanej podatkiem od towarów i usług obejmuje należność, o której mowa w ust. 1, wraz z kwotą należnego podatku od towarów i usług.

Opracowano na podstawie: tj. Dz.U. z 1988 r. Nr 27, poz. 195, z 1990 r. Nr 34, poz. 198, z 1991 r. Nr 100, poz. 442, z 1993 r. Nr 11, poz. 50, z 1994 r. Nr 111, poz. 536, z 1996 r. Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 54, poz. 348, Nr 160, poz. 1085, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 62, poz. 718, Nr 73, poz. 852, Nr 120, poz. 1268.

Art. 2.

W obrocie stosuje się ceny urzędowe, ceny regulowane oraz ceny umowne.

Art. 3.

1. Cenami urzędowymi są ceny ustalane przez właściwe organy administracji państwowej.
2. Ceny urzędowe ustala się na niektóre:
 - 1) środki spożywcze i usługi, mające podstawowe znaczenie dla kosztów utrzymania lub ochrony zdrowia ludności,
 - 2) środki produkcji i usługi, mające podstawowe znaczenie dla kosztów wytwarzania,
 - 3) podstawowe produkty rolne, skupowane przez jednostki gospodarki społecznej.

Art. 4.

1. Ceny urzędowe środków spożycia i usług (art. 3 ust. 2 pkt 1) wytwarzanych (świadczonych) w kraju ustala się na podstawie uzasadnionych kosztów ponoszonych przy produkcji i sprzedaży tych towarów oraz świadczeniu usług, z uwzględnieniem zysku.
2. Ceny urzędowe importowanych środków spożycia (art. 3 ust. 2 pkt 1) ustala się w odpowiedniej relacji do cen obowiązujących na zbliżone towary produkcji krajowej.
3. Ceny urzędowe środków produkcji i usług (art. 3 ust. 2 pkt 2) wytwarzanych (świadczonych) w kraju oraz importowanych, w tym szczególnie ceny urzędowe

surowców i materiałów, ustala się na podstawie przeciętnych cen uzyskiwanych lub płaconych w obrotach wolnodewizowych w handlu zagranicznym.

4. W razie gdy brak jest warunków do ustalenia cen na wytwarzane w kraju środki produkcji lub usługi, o których mowa w ust. 3, na podstawie cen kształtujących się w handlu zagranicznym, ustala się je na podstawie uzasadnionych kosztów produkcji, ponoszonych przy wytwarzaniu tych towarów lub świadczeniu usług, z uwzględnieniem zysku.
5. W cenach urzędowych uwzględnia się podatek od towarów i usług, podatek akcyzowy oraz cło, jeżeli na podstawie odrębnych przepisów sprzedaż podlega obciążeniu podatkiem od towarów i usług, podatkiem akcyzowym, a import - cłem.
6. Ceny urzędowe towarów i usług, wymienionych w ust. 1 i 4, ustala się na poziomie niższym od wynikającego z uzasadnionych kosztów produkcji oraz zysku, jeżeli z ważnych względów na podstawie odrębnych przepisów przyznana zostanie odpowiednia dotacja na pokrycie powstającej w ten sposób straty.
7. Ceny urzędowe produktów rolnych (art. 3 ust. 2 pkt 3) ustala się w wysokości zapewniającej opłacalność ich produkcji w podstawowej części gospodarstw rolnych, z uwzględnieniem stosunku dochodów ludności rolniczej do dochodów ludności nierolniczej. Jeżeli cena nie zapewnia opłacalności produkcji, powinna ulec odpowiedniej zmianie.
8. Przy ustalaniu cen urzędowych - poza szczególnie uzasadnionymi wypadkami - należy kierować się dążeniem do osiągnięcia równowagi rynkowej.
9. Ceny urzędowe towarów są różnicowane w zależności od poziomu ich jakości, w tym także od klas i gatunków.
10. Ceny urzędowe są cenami loco sprzedawca, chyba że w rozporządzeniu, o którym mowa w art. 18 ust. 1, postanowiono inaczej.
11. Minister Finansów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady i metody ustalania kosztów uzasadnionych, o których mowa w ustawie.

Art. 5.

1. Cenami regulowanymi są ceny ustalane przez sprzedawców lub ich zrzeszenia na podstawie zasad określonych przez właściwe organy administracji państwowej.
2. Organy administracji państwowej, przy określaniu zasad ustalania cen regulowanych, kierują się przepisami art. 4. W zasadach ustalania cen regulowanych należy w szczególności określić metody kalkulacji kosztów oraz naliczania zysku.
3. Ceny regulowane importowanych środków produkcji ustala się w wysokości ich cen zakupu w walucie obcej, przeliczonych na złote według obowiązującego kursu, z uwzględnieniem marż handlowych. Przepis art. 4 ust. 5 stosuje się odpowiednio.

Art. 6.

1. W szczególnie uzasadnionych wypadkach minister właściwy do spraw finansów publicznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki, może określić, w drodze rozporządzenia, towary i usługi, na które ustala się ceny regulowane, z wyjątkiem towarów i usług, na które ustala się ceny urzędowe.
2. Przy ustalaniu cen regulowanych przepis art. 4 ust. 6 stosuje się odpowiednio.

Art. 7.

1. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, wykaz towarów i usług, na które ustala się ceny urzędowe (art. 3 ust. 2).
2. Minister Współpracy Gospodarczej z Zagranicą, w porozumieniu z Ministrem Finansów, określa towary objęte wykazem wymienionym w ust. 1, na które w rozliczeniach eksportowych i importowych stosuje się ceny urzędowe.

Art. 8.

1. Jeżeli sprzedawca pobiera rażąco wysoką cenę, izba skarbowa może wydać decyzję nakładającą na niego obowiązek obniżenia ceny lub stosowania na czas określony, nie dłuższy niż rok, ceny regulowanej na inne towary lub inne usługi niż ustalone na podstawie art. 6 i 7.
2. Przez cenę rażąco wysoką rozumie się cenę znacznie przewyższającą ceny takich samych lub podobnych towarów, usług w obrotach handlu zagranicznego bądź na rynku krajowym, z uwzględnieniem różnic w poziomie jakości, oraz cenę dyskryminującą określonych odbiorców.
3. Minister Finansów określa w drodze rozporządzenia:
 - 1) zasady kwalifikowania ceny towarów i usług jako rażąco wysokiej oraz okres obowiązywania ceny obniżonej,

**pkt 2 w ust. 3 w art. 8
skreślony**

Art. 9.

1. Ceny urzędowe oraz ceny regulowane są cenami maksymalnymi.
2. Organ administracji państwowej właściwy do ustalania urzędowych cen skupu produktów rolnych może ustalić je jako ceny minimalne.

Art. 10.

1. Obowiązek stosowania cen urzędowych, o których mowa w art. 3, oraz cen regulowanych nie dotyczy sprzedaży towarów i usług przez rolników, rybaków, rzemieślników i inne jednostki gospodarki nie uspołecznionej, w tym również sprzedaży za pośrednictwem jednostek gospodarki uspołecznionej.

ust. 2 w art. 10 skreślony

Art. 11.

1. Ceny umowne ustala się na towary i usługi nie objęte przepisami art. 3, 6, 7 i 8, z zastrzeżeniem przepisu ust. 2.
2. Ceny umowne ustala się również na towary i usługi objęte przepisami art. 3, 6 i 7, jeżeli są one wykonywane dla określonego odbiorcy i według wymagań technicznych przez niego ustalonych (towary i usługi kooperacyjne, nietypowe).
3. Ceny umowne ustala się w drodze ich uzgodnienia przez strony zawierające umowę.
4. Ceny umowne ustala się na niższym poziomie, jeżeli z ważnych względów na podstawie odrębnych przepisów przyznana zostanie odpowiednia dotacja przedmiotowa.

5. Przy uzgadnianiu cen umownych sprzedawca, na wniosek odbiorcy, ma obowiązek przedstawić mu kalkulację ceny; przepis ten nie dotyczy sprzedaży w placówkach handlu detalicznego.

Art. 12.

1. Kalkulacja ceny obiektów i robót budowlanych jest sporządzana na podstawie kosztorysu.
2. Minister właściwy do spraw architektury i budownictwa określi, w drodze rozporządzenia, jednolite dla wszystkich jednostek gospodarczych metody kosztorysowania obiektów i robót budowlanych, w tym rodzaje kosztorysów i podstawy ich sporządzania.

ust. 3-5 w art. 12
skreślone

Art. 13.

1. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, w celu przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom społeczno-gospodarczym, może:
 - 1) zamrozić ceny na okres nie dłuższy niż trzy miesiące,
 - 2) wprowadzić okresowy zakaz podwyższania cen na określone grupy towarów i usług, poza określonymi przez nią wypadkami wynikającymi z działania czynników niezależnych od jednostki gospodarczej (sprzedawcy).
2. Minister Finansów w porozumieniu z Ministrem Gospodarki, w drodze rozporządzenia, może:
 - 1) wprowadzić okresowe, maksymalne wskaźniki wzrostu cen umownych i regulowanych na określone grupy towarów i usług,
 - 2) wprowadzić obowiązek informowania przez jednostkę gospodarczą (sprzedawcę) izb skarbowych o zamiarze podwyższenia ceny umownej i regulowanej w terminie 21 dni przez datą wprowadzenia jej w życie,
 - 3) wprowadzić obowiązek informowania przez jednostkę gospodarczą (sprzedawcę) izb skarbowych o dokonanej zmianie ceny umownej i regulowanej oraz o przyczynach tej zmiany,
 - 4) określić zasady stosowania cen skupu, zbytu, hurtowych i detalicznych odpowiednio do szczebli obrotu towarowego.
4. Izba skarbowa może w terminie 14 dni od otrzymania informacji, o której mowa w ust. 2 pkt 2, odroczyć dokonanie podwyżki ceny na okres nie dłuższy niż trzy miesiące. Złożenie odwołania nie wstrzymuje wykonania decyzji.
5. Minister Finansów może zawierać z jednostkami gospodarczymi (sprzedawcami) porozumienia w sprawach cen umownych, określające dopuszczalny wzrost poziomu cen umownych oraz warunki tego wzrostu.

ust. 3 w art. 13 skreślony

art. 14 skreślony

Art. 15.

1. W obrocie towarami, na które ustala się ceny urzędowe lub ceny regulowane, stosowane są marże handlowe, ustalane przez właściwe organy administracji państwowej (marże urzędowe), z zastrzeżeniem przepisu ust. 2, 3 i 4.
2. Marże urzędowe są marżami maksymalnymi.

3. W wypadkach uzasadnionych odmiennym zakresem świadczeń, niż wynika to z obowiązujących warunków kupna i sprzedaży lub zwyczajów handlowych, mogą być na podstawie uzgodnienia zainteresowanych stron stosowane marże niższe lub wyższe od marż urzędowych.
4. W obrocie towarami, na które ustala się ceny umowne, są stosowane:
 - 1) marże umowne, uzgodnione między zawierającymi umowę - producentem i jednostką handlową, albo
 - 2) marże wynikowe, stanowiące różnicę między ceną dla producenta a ceną pobieraną przez jednostkę handlową.
5. W razie uzgodnienia marży umownej jednostka handlowa nie może bez zgody producenta sprzedać towaru po cenie zawierającej marżę wyższą niż uzgodniona.
6. Minister właściwy do spraw finansów publicznych może, w drodze rozporządzenia:
 - 1) wprowadzić obowiązek stosowania marż urzędowych,
 - 2) ustalić średnie wskaźniki marż umownych,uwzględniając przeciwdziałanie nadmiernemu wzrostowi marż umownych, rodzaje towarów i usług objętych ograniczeniami oraz okres obowiązywania ograniczeń.
7. W wypadkach określonych w ust. 6 pkt 2 jednostki organizacyjne handlu mogą stosować przy sprzedaży poszczególnych towarów marże umowne na poziomie niższym lub wyższym od wskaźników ustalonych na podstawie tego przepisu, z zachowaniem średniego wskaźnika marż w odniesieniu do określonej grupy towarów.

Art. 16.

ust. 8 w art. 15 skreślony

1. Sprzedawca ma obowiązek obniżyć cenę w razie:
 - 1) pogorszenia jakości towaru i usługi w stosunku do norm przyjętych przy ustalaniu ceny,
 - 2) zmniejszenia ilości, masy lub objętości towaru w stosunku do norm przyjętych przy ustalaniu ceny bądź wykonania usługi w zakresie mniejszym od umówionego,
 - 3) umówienia się o cenę właściwą dla usługi z terminem wykonania przyspieszonym (usługa ekspresowa) a wykonania jej w terminie zwykłym.
2. Jeżeli sprzedawca, w wypadku, o którym mowa w ust. 1, nie obniżył ceny, urzędy skarbowe wstrzymują dalsze stosowanie tej ceny i ustalają cenę odpowiadającą jakości, ilości, masie i objętości towaru oraz jakości, zupełności i terminowi wykonania usługi.
3. Cena odpowiadająca jakości towaru lub usługi, o której mowa w ust. 2, jest ustalana z uwzględnieniem opinii Polskiego Komitetu Normalizacyjnego lub upoważnionej przez Komitet jednostki organizacyjnej co do stopnia pogorszenia jakości.
4. Koszty sporządzenia opinii obciążają sprzedawcę stosującego cenę zawyżoną.

5. Minister właściwy do spraw finansów publicznych, w porozumieniu z właściwymi ministrami, po zasięgnięciu opinii Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacji Miar i Jakości, określi, w drodze rozporządzenia, branżowe minimalne opusty cen umownych dla:
- 1) niższych klas jakości (gatunków, stopni, wyrobów) przewidzianych w normach lub innych przepisach dla poszczególnych towarów,
 - 2) wyrobów o jakości niższej od wymaganej norm¹, dopuszczonych do obrotu na podstawie odstępstwa od normy.

Art. 17.

1. Towar przeznaczony do sprzedaży detalicznej powinien być oznaczony ceną.
2. Oznaczenia ceną towaru, na który obowiązują ceny urzędowe lub regulowane, dokonuje producent. W razie gdy na dany towar obowiązuje cena umowna, a producent zgodnie z zawartą między stronami umową nie ma obowiązku oznaczenia towaru ceną, obowiązek oznaczenia towaru ceną ciąży na sprzedawcy.
3. Minister właściwy do spraw gospodarki, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, może określić, w drodze rozporządzenia, towary przeznaczone do sprzedaży detalicznej, których oznaczenie ceną urzędową, regulowaną lub umowną może nastąpić w inny sposób niż bezpośrednio na towarze, lub towary niewymagające oznaczenia ceną, uwzględniając w szczególności specyfikę towaru oraz inny sposób określenia jego wartości.
4. W miejscach sprzedaży detalicznej towarów oraz świadczenia usług muszą być uwidocznione ceny w sposób zapewniający prostą i nie budzącą wątpliwości informację o ich wysokości, a w odniesieniu do cen urzędowych - także o ich rodzaju (cena urzędowa).

Art. 18.

1. Ceny urzędowe i marże handlowe urzędowe ustala, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw finansów publicznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki, z zastrzeżeniem ust. 2-4.
2. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może upoważniać inny organ administracji rządowej do:
 - 1) ustalania cen urzędowych niektórych towarów i usług,
 - 2) ustalania marż handlowych urzędowych,
 - 3) określania zasad ustalania cen regulowanych.
3. Rada gminy może ustalać ceny urzędowe za usługi przewozowe gminnego transportu zbiorowego oraz za przewozy taksówkami. W mieście stołecznym Warszawie uprawnienia te przysługują¹ Radzie Warszawy.
4. Rada powiatu może ustalać ceny urzędowe za usługi przewozowe powiatowego transportu zbiorowego.
5. Rada gminy określa strefy cen (strefy taryfowe) obowiązujące przy przewozie osób i ładunków taksówkami.

Art. 19.

1. W razie stosowania przez sprzedawcę cen niezgodnie z przepisami ustawy lub przepisami wydanymi na jej podstawie, urzędy skarbowe wstrzymują dalsze stosowanie ceny i zobowiązują go do stosowania ceny prawidłowej.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do marż handlowych.

Art. 20.

1. Sprzedawca, który mimo pogorszenia jakości towaru lub usługi w stosunku do norm przyjętych przy ustalaniu ceny urzędowej, regulowanej lub umownej albo mimo zmniejszenia ilości towaru, jego masy lub objętości, wykonania usługi w zakresie mniejszym od umówionego lub z niedotrzymaniem przyspieszonego terminu jej wykonania - nie obniżył wysokości ceny i w ten sposób osiągnął kwotę nienależną, jak również sprzedawca, który w wyniku stosowania cen urzędowych lub regulowanych z naruszeniem przepisów osiągnął kwotę nienależną - są obowiązani do jej zwrotu nabywcy. Obowiązek zwrotu kwoty nienależnej ciąży również na sprzedawcy, który mimo ograniczeń w swobodzie kształtowania cen, o których mowa w art. 8 ust. 1, art. 13 ust. 1, ust. 2 pkt 1 i 4, ust. 3 i 4, art. 16 ust. 5 oraz art. 19, ustalił i pobrał lub podwyższył i pobrał cenę przekraczającą dopuszczalny poziom.
2. Jeżeli nienależna kwota nie zostanie zwrócona nabywcy, a okoliczność tę stwierdzi organ przeprowadzający kontrolę cen, sprzedawca jest obowiązany, niezależnie od zobowiązania wobec nabywcy, wpłacić do budżetu państwa kwotę dodatkową w wysokości 150% kwoty nienależnej. Obowiązek ten ciąży na sprzedawcy również wtedy, gdy zwrócił on nabywcy kwotę nienależną po rozpoczęciu kontroli.
3. Do budżetu państwa podlega przekazaniu również kwota nienależna, jeśli uprawniony do jej otrzymania nabywca nie jest znany.
4. Inwestor będący jednostką gospodarki społecznej przekazuje w całości do budżetu państwa otrzymaną od wykonawcy obiektów budowlanych i robót budowlanych kwotę nienależną.
5. Decyzję o ustaleniu nienależnej kwoty podlegającej zwrotowi i kwoty dodatkowej, podlegającej wpłaceniu do budżetu państwa, wydaje urząd skarbowy.
6. Jeżeli okoliczność, o której mowa w ust. 2, stwierdzi w trakcie kontroli inny organ niż wymieniony w ust. 5, organ ten zwraca się do urzędu skarbowego o wydanie decyzji, o której mowa w ust. 5.
7. Od decyzji ustalającej nienależną kwotę i kwotę dodatkową, wydanej przez urząd skarbowy, przysługuje odwołanie do izby skarbowej.
8. Decyzja o ustaleniu nienależnej kwoty i kwoty dodatkowej nie może być wydana, jeżeli od końca roku, w którym pobrano cenę, upłynął okres jednego roku.
9. Przepisy ust. 1-8 stosuje się odpowiednio w razie naruszenia przez sprzedawców porozumień w sprawach cen, zawieranych z nimi przez Ministra Finansów na podstawie art. 13 ust. 5.
10. Minister Finansów, w drodze rozporządzenia, określa terminy i tryb wpłacania nienależnych kwot i kwot dodatkowych do budżetu państwa.
11. Przepisy ust. 1-10 stosuje się odpowiednio do marż handlowych.

Art. 21.

1. W razie podwyższenia i pobrania ceny mimo niewykonania obowiązku, o którym mowa w art. 13 ust. 2 pkt 2, sprzedawca jest obowiązany przekazać do budżetu państwa kwotę w wysokości różnicy między ceną pobraną a ceną stosowaną przed dokonaną podwyżką.
2. W razie podwyższenia i pobrania ceny mimo niewykonania obowiązku, o którym mowa w art. 13 ust. 2 pkt 3, sprzedawca jest obowiązany przekazać do budżetu państwa kwotę w wysokości 10% różnicy wartości dokonanej sprzedaży, obliczonej na podstawie ceny pobranej i ceny stosowanej przed dokonaną podwyżką.
3. W razie nieprzekazania do budżetu państwa kwot, o których mowa w ust. 1 i 2, decyzję ustalającą ich wysokość wydaje urząd skarbowy; przepisy art. 20 ust. 6-8 stosuje się odpowiednio.
4. Minister Finansów, w drodze rozporządzenia, określa terminy i tryb wpłacania kwot, o których mowa w ust. 1-3, do budżetu państwa.

art. 24 skreślony**Art. 22.**

Kontrolę cen sprawują Minister Finansów oraz izby skarbowe i urzędy skarbowe.

Art. 23.

Sprzedawca jest obowiązany udostępniać przedstawicielom organów przeprowadzających kontrolę cen oraz organów kontroli społecznej dokumenty i materiały w celu przeprowadzenia kontroli cen, umożliwiać wstęp do pomieszczeń dla przeprowadzenia czynności kontrolnych, a także udzielać niezbędnych wyjaśnień i informacji.

Art. 25.

1. Ustawy nie stosuje się do:

- 1) opłat za najem lokali, opłat taryfowych za usługi pocztowe, opłat za usługi telekomunikacyjne oraz innych opłat ustalanych na podstawie odrębnych ustaw,
- 2) cen towarów i usług przeznaczonych wyłącznie na potrzeby wojskowe oraz cen na świadczenia i usługi wykonywane przez wojskowe jednostki organizacyjne na rzecz żołnierzy oraz innych osób uprawnionych do tych świadczeń i usług,
- 3) cen w obrocie z zagranicą wyrażanych w obcej walucie,
- 4) cen i taryf ustalanych na podstawie ustawy - Prawo energetyczne.

3. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) cenie - rozumie się przez to również stawkę taryfową,
- 2) marży handlowej - rozumie się przez to również prowizję i narzut do ceny,
- 3) sprzedawcy lub sprzedaży - rozumie się przez to odpowiednio wykonawcę obiektu budowlanego i roboty budowlanej, wykonawcę prac geologicznych oraz wykonawcę usługi lub wykonanie obiektu budowlanego i roboty budowlanej, wykonanie prac geologicznych oraz świadczenie usługi.

ust. 2 w art. 25 skreślony

Art. 26.

1. Traci moc dekret z dnia 3 czerwca 1953 r. o ustalaniu cen, opłat i stawek taryfowych (Dz.U. Nr 31, poz. 122).
2. Utrzymuje się w mocy ceny i marże handlowe, ustalone na podstawie dekretu, o którym mowa w ust. 1, do czasu ich zmiany w trybie przewidzianym w ustawie.